

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

REMISSVAR (SOU 2021:98)

Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart

Förslagen i sammandrag

Utredningen har i sitt slutbetänkande formulerat bedömningar för vidare analys och lämnat förslag med syftet att göra företagares trygghetssystem tydligare, enklare och mer förutsebart samtidigt som likvärdigheten mellan anställning och företagande ska öka. Utredningen lämnar förslag om

- 1) en beräkningsmodell för hur den sjukpenninggrundande inkomsten ska bestämmas för personer med inkomster från aktiv näringsverksamhet
- 2) att göra grundkarensen i sjukförsäkringen för personer med inkomster från aktiv näringsverksamhet mer lik karensen för anställda.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Sacos ställningstagande

Saco har beretts möjlighet att lämna synpunkter på utredningens förslag och bedömningar. Saco är huvudsakligen positivt inställd till de förslag och bedömningar som utredningen har lämnat och väljer att kommentera ett urval av dem.

Förslag (2.11.3, 2.11.4, 2.11.5) Bestämning av SGI

Beräkningsunderlaget för den sjukpenninggrundande inkomsten av aktiv näringsverksamhet ska som huvudregel beräknas på den högsta av

- a) den inkomst från verksamheten som framgår av senaste beslutet om slutlig skatt,
- b) som ett genomsnitt av de tre högsta inkomsterna under fem år enligt beslut om slutlig skatt räknat från och med det senaste beslutet om slutlig skatt.

Den försäkrade har rätt att som alternativ till huvudregeln begära att beräkningsunderlaget för den sjukpenninggrundade inkomsten ska beräknas utifrån inkomsten av aktiv näringsverksamhet enligt senaste beslutet om slutlig skatt kompletterat med underlag avseende tid därefter.

Försäkringskassan ska vid beslut om sjukpenninggrundande inkomst alltid besluta om den högsta av huvudregeln eller alternativregeln.

Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utgör inkomstunderlaget för ett antal arbetsbaserade förmåner inom socialförsäkringen, till exempel vid sjukdom och föräldraledighet. Att SGI:n blir så rättvisande som möjligt för den enskilde är därför centralt för att rätt ersättning ska erhållas från de offentliga trygghets- och inkomstbortfallsförsäkringar som omfattas av socialförsäkringen.

I utredningens direktiv framgår att om fler ska vilja starta företag, så är det angeläget att förbättra och öka förutsägbarheten i företagarens trygghetssystem. Men många Sacoförbund rapporterar också att redan etablerade egenföretagare känner sig missgynnade i trygghetssystemen, så behovet av förbättring är stort. Det finns också ett uttalat behov av att göra det enklare att kombinera och växla mellan olika anställningsformer och företagsformer eftersom det har blivit vanligare på arbetsmarknaden. Även om finansieringsfrågor och regelkrångel ofta anges som de viktigaste hindren för att starta eget företag, så är det viktigt att inte bortse från att även trygghetsfrågor spelar en roll.

Bland Sacoförbundens medlemmar finns många som driver företag i form av enskild firma. Att driva företag vid sidan av en ordinarie anställning som kombinatör är speciellt vanligt bland ekonomer, ingenjörer och jurister men också bland personer som arbetar med kultur och kommunikation. Många företagare är missnöjda med dagens trygghetssystem eftersom dom känner sig missgynnade i systemet eftersom dom många gånger har svårt att använda försäkringarna. Det gäller speciellt företagare där inkomsten varierar, och det därför är komplicerat att bilda sig en uppfattning om den förväntade inkomsten. I många fall upplever egenföretagare att de betalar in egenavgifter till försäkringar de inte kan använda. Förslagen om hur SGI ska bestämmas är därför viktiga och efterlängttade. Förslagets utformning medför en bättre anpassning till fall där inkomstens nivå varierar och kommer in oregelbundet över tid.

En struktur med en huvudregel som baseras på historiska inkomster i form av fastställda deklaraionsuppgifter är bra och kommer att göra det möjligt att automatisera beräkningarna i högre grad. Det kommer också medföra förenklingar i handläggningen och av allt att döma korta handläggningstiden i många fall. Samtidigt konstaterar utredningen att en beräkningsregel enbart baserad på historiska uppgifter i vissa fall inte kommer att ge en rättvisande bild. För att hantera dessa fall föreslås en alternativregel där bedömningen i stället ska vara av den förväntade framtida inkomsten i företaget. Tillsammans kommer detta att innebära ett betydligt flexiblere system som blir enklare och mer förutsebart för näringsidkaren. **Saco tillstyrker förslaget.**

Förslag (3.7) Grundkarens och egenavgift

Den grundläggande karensen för en försäkrad med inkomst av näringsverksamhet ska vara **1 dag**. Det ska även fortsättningsvis vara möjligt att välja en karenstid på 7, 14, 30 60 eller 90 dagar.

Sjukförsäkringsavgiften för grundkarensen höjs från 3,64 procent till 3,76 procent.

Saco anser att reglerna för karens inom sjukförsäkringen så långt som möjligt ska vara neutrala mellan olika sysselsättningsformer. Det faktum att en relativt stor andel egenföretagare inte känner till eller själv valt de antal karensdagar som de berörs av i sjukförsäkringen är argument nog för att grundkarensen bör sänkas och likställas med motsvarande karens som anställda omfattas av. Samtidigt finns ju fortfarande möjligheten kvar att välja en längre karens som avviker från grundkarensen i utbyte mot en lägre avgift. **Saco tillstyrker** därför förslaget om att grundkarensen ska sänkas och sättas till 1 dag.

Möjligheten för näringsidkaren med enskild firma att själv bestämma sin karenstid är viktig och de alternativ som ingår i förslaget ligger rätt. Men om fler näringsidkare automatiskt kommer att få en lägre självrisk i sjukförsäkringen vid sjukdom medför det att kostnaderna för sjukförsäkringen för gruppen företagare ökar. Det kommer förmodligen att medföra att sjukförsäkringsavgiften för grundkarensen kommer att behöva justeras.

För inkomståret 2022 är avgiften för 1 dags karens 3,84 procent och för 7 dagars karens 3,64 procent. Utredningen föreslår att avgiften för grundkarensen (1 dag) ska uppgå till 3,76 procent, vilket i så fall innebär en sänkning av avgiften för 1 dags karens, även om det i praktiken innebär en höjning av avgiften för grundkarensen jämfört med idag. Det slutliga beslutet om var avgiften för grundkarensen ska ligga kommer dock regeringen att bli tvungen att ta ställning till. Generellt sett har avgiften liten betydelse för den enskilde näringsidkares val av karens. Det beror till stor del på att de är relativt liten skillnad mellan de olika alternativen och att valet av en lång karens ofta leder till en relativt liten besparing för företagaren. Saco har därför ingen ytterligare kommentar över avgiftens nivå. Däremot anser Saco att det är viktigt att informationen till den enskilde näringsidkaren om olika alternativ till karens blir bättre, så att karensvalet i högre grad blir ett aktivt och medvetet val. Idag visar undersökningar att omkring 25 procent saknar information om vilken karens de omfattas av. Det är förstås en otillfredsställande situation som kräver viss uppmärksamhet, även om man som enskild näringsidkare har ett större ansvar för sin egna situation.

Bedömning (5.5.2) Företagare och a-kassa

Regeringen bör överväga om att de regler som gällt under pandemin avseende vilka åtgärder som får företas i ett företag utan att rätten till a-kassa går förlorad permanentas.

Generellt sett är det svårare att få arbetslöshetsersättning som företagare jämfört med om personen har varit anställd. Problemet ligger i att företaget måste läggas vilande eller avvecklas för att den arbetslöse företagaren ska få rätt till ersättning. Det finns en rimlighet i att arbetslöshetsförsäkringen inte ska fungera som ett stöd till företag som saknar livskraft. Men reglerna uppfattas av många som onödigt rigida, vilket leder till ett dåligt skydd för företagare, som kan innebära att företag som endast tillfälligt saknar bärkraft läggs ner. Saco instämmer därför i utredningens bedömning om att det finns skäl att se över vilandereglerna för egenföretagare för att utreda hur förutsättningarna ser ut för ett mer flexibelt system så att arbetslöshetsförsäkringen blir mer tillgänglig för egenföretagare.

Sveriges akademikers centralorganisation
Med vänliga hälsningar

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Thomas Andrén
Välfärdsekonom